

De Hommel

CONTACTBLAD IVN Hardenberg - Gramsbergen

In dit nummer
Portret van Bert Jonkhans
Stern-vlotjes in de Vecht
Tiny Forest in Sibculo

BELEEF DE NATUUR!

KAMPEER & OUTDOOR REILING Hardenberg Almelo

Hardenberg ± 4000m²
Almelo ± 900m²

Ook voor onderhoud en schadeherstel aan uw caravan of camper kunt u terecht bij Kampeer & Outdoor Reiling Hardenberg.

Winkel / Caravans / Verhuur / Werkplaats Winkel

Hardenberg Loswal 2
7772 TT
T. 0523 260398

Almelo Hospitaalweg 4
7607 TV
T. 0546 815647

Dethleffs Servicepartner
BOVAG

Kampeerartikelen
Outdoorartikelen
Caravanhonderdelen
Wandelschoenen
Gasflessen
Kleding

Kijk voor de actuele **aanbiedingen** op www.kampeerenoutdoorreiling.nl

De grootste kampeerwinkel van Overijssel!

PEARLE OPTICIENS

Pearle Opticiens Hardenberg
Fortuinstraat 3a
Tel. (0523) 27 16 10

heijink

BOEKHANDEL & UITGEVERIJ

MARKT 23 7772 AE HARDENBERG T 0523-261 392

VRIELING ADVIESGROEP

(0523) 28 27 26
mail@vrieling.nl
vrieling.nl

Wij staan voor u klaar!

JUMPER de diersuper

OVERWEG JUMPER HARDENBERG

www.overweghardenberg.nl

Hessenweg 17 | 7771 CH | Hardenberg | T. 0523-261684

Kurk en Fineervloeren | Behang | Houten vloeren
Kamerbreed Tapijt | Meubelstoffering | Laminaat
Gordijnen en Raamdecoratie | Interieuradvies
Karpotten | Vinyl en Marmoleum

voor de totale woonbeleving...

Gramsbergerweg 62 Hardenberg
Tel: 0523 - 261 234
www.woonwinkelramaker.nl
info@woonwinkelramaker.nl

woonwinkel RAMAKER

SERVICE- EN TANKCENTER DE GROOT

AVIA

BRUCHTERWEG 99
7772 BK HARDENBERG
TEL.: 0523-261599

Herbers
T W E E W I E L E R S

MOLENPLEIN 4
HARDENBERG
TEL. (0523) 26 20 54

Voorwoord

Na een zachte winter, kunnen we nu genieten van de lente. Vogels nestelen hier in de bomen, struiken en nestkastjes rondom het huis. Volgt u ook het broedseizoen van verschillende vogels op www.beleefdelente.nl? Ik heb in elk geval genoten van de (live) webcamsbeelden van (onder andere) het bosuil-paar. Schitterend om deze dieren van zo dichtbij te kunnen volgen en te leren over hun gedrag.

De zon schijnt de afgelopen dagen uitbundig, de temperaturen lopen flink op en de planten en bomen laten hun frisse groene blad weer zien. En toch merken we ook de keerzijde van deze droogte. In Duffelen ontstond een natuurbrand, waarbij de brandweer er gelukkig op tijd bij was om ergere schade te voorkomen. Weidevogels komen moeilijk aan hun eten. Er wordt her en der al gesproeid om het net ingezaaide land te bevochtigen. Ik ben benieuwd wat verderop in het jaar de effecten van deze droogte zijn voor de natuur.

Wat betreft de activiteiten binnen de vereniging kunnen we als bestuur terugkijken op een goede algemene ledenvergadering, gehouden op 19 maart. Tijdens de ledenvergadering zijn Ineke Rood en Dick de Waard verkozen en zij hebben inmiddels zitting genomen in het bestuur. We zijn blij met hun inzet en we vertrouwen op een goede voortzetting van de bestuurlijke activiteiten. Op 11 april heeft Koos Dijksterhuis een mooie lezing gehouden in De Koppel. Na de lezing wijdde hij zelfs een column in de krant Trouw aan zijn ervaringen in het Vechtdal. Ondertussen wordt er volop meegedacht met de gemeente Hardenberg in bijeenkomsten over onder andere de inrichting van het Vechtpark (vanaf Baalder richting Gramsbergen) en de komst van aanlegplaatsen voor boten in Hardenberg. Tijdens deze bijeenkomsten bekijken we welke gevolgen dit heeft voor de natuur en geven als IVN onze mening en advies hierover. Daarnaast zijn de werkgroepen actief bezig met hun werkzaamheden in het veld, worden er excursies gehouden door verschillende natuurgidsen en wordt De Hommel weer vakkundig samengesteld. Al deze activiteiten laten maar weer zien hoe veelzijdig onze vereniging is. We wensen u veel leesplezier met deze Hommel!

Jacobien Dijkstra
Voorzitter IVN Afdeling Hardenberg/ Gramsbergen

Colofon

De Hommel

Afdelingsblad van de IVNafdeling
Hardenberg/Gramsbergen.
24ste Jaargang, Nummer 2 - 2019

Contactadres Secretariaat:

Anerveenseweg 25, 7788 AG Anerveen.
E-mail: secretariaat@ivnhardenberg.nl

Redactieadres:

Markfluwerhof 2, 7694 DA Kloosterhaar.
E-mail: dehommel@ivnhardenberg.nl

Redactieleden:

Cock en Jacqueline Slootweg, Loekie van der Schoor,
Lambert Zandman,

Aan deze uitgave werkten mee:

Jacobien Dijkstra, Geesje en Gerrit Lambers, Janny Leenheer, Lydia de Waard-Levöler, Ada van der Linden, Bep Krol, Henny Arendshorst, Jacqueline Slootweg, Henk van Duuren, Jaap Muilwijk, Herman Hijink.

Drukker:

Editoo B.V. te Arnhem.

Inhoudsopgave

3	Voorwoord, Colofon
4 tot 8	Afdelingsnieuws
6	Agenda
9	Oproep De Koppel/ ledencontactavond
10 tot 13	Groene deur/Natuurnieuws
14	Bestuur/Werkgroepen

Inleveren copy

De volgende Hommel zal begin september 2019 uitkomen.

Sluitingsdatum inleveren copy: 1 augustus 2019.

Aantal woorden per artikel: 300 tot 400 woorden.

Graag de foto's apart inleveren als een JPG-bestand.

Mailadres: dehommel@ivnhardenberg.nl

De redactie behoudt zich het recht voor ingezonden stukken in te korten of te wijzigen.

Voorpagina

de foto van deze veldleeuweriken is gemaakt door ons IVN-lid Bert Stegeman

Nestkasten

Het nieuwe voorjaar is al weer volop in ontwikkeling. Een nieuwe lente, een nieuw geluid zijn dan vaak de gevleugelde woorden waarmee dit wordt aangekondigd.

Als nestkastgroep zijn we al weer druk bezig met het nieuwe seizoen en dat is al voor de 30ste keer. We zijn hiermee waarschijnlijk wel de oudste werkgroep binnen ons IVN. Het vorig seizoen zijn we nogal geconfronteerd met veel natuurlijke verstoring door waarschijnlijk eekhoorns, marters, roofvogels enz. Dit voorjaar zijn we dan ook druk bezig met het beter beschermen van de kasten door de deksels te vergrendelen en de invliegopening af te schermen en te verlengen. De belangrijkste gasten die we ook dit seizoen weer in onze kasten verwachten zijn:

Koolmees: die kennen we allemaal uit onze tuin, in de winterperiode hangend aan vetbollen en pindasnoeren. Ze stellen niet veel eisen aan de omgeving en ruilen holtes in oude bomen moeiteloos in voor onze nestkasten.

Pimpelmees: ook een bekende gast in onze tuin, een kop kleiner en veel lichter dan de koolmees. Bij een beperkt aanbod van nestgelegenheid moeten ze nogal eens het veld ruimen. Voordeel van het lichte gewicht is de mogelijkheid om voedsel te zoeken in dunnere takjes naar lichtere insecten die voor de zwaardere vogels onbereikbaar blijven.

Boomklever: niet zo talrijk in de nestkast maar wel een mooie vogel om te zien en we kennen ze van het gehol op en neer langs de boomstam om insecten te zoeken. Een boomklever bouwt een ander nest dan de mezen en gebruikt fijne boomschors en gedroogde boomblaadjes als nestmateriaal. Mezen gebruiken mos, gedroogd gras, draadjes, wolpluisjes enz. Een boomklever is ook een metselaar en smeert het deksel en een te grote invliegopening af met modder.

Bonte vliegenvanger: iets later in de tijd keert deze vogel terug uit de winterstalling en maakt ook deel uit van de nestkastenpopulatie. In een korte vlucht gaan ze achter insecten aan en vangen deze in de lucht. Het nest bouwen zehoofdzakelijk van gedroogde grassprietten. Het legsel bestaat bijna altijd uit 6 of 7 eieren, lichtblauw van kleur. Mezeneieren daarentegen zijn wit met bruine spikkels en het legsel is meestal veel groter, ca. 8 tot 12 eieren.

Nieuw dit seizoen is het gebied "De Oldemeijer". In overleg met SBB hebben we hier een twintigtal kasten opgehangen, mede ter bestrijding van de ook hier aanwezige eikenprocessierups. Bij de controle van de kasten houden we ook de ontwikkeling van deze rups in de gaten. Dit gebied wordt gecontroleerd door ons nieuwe werkgroep lid Leen Paap. De overige leden van de werkgroep zijn: Jan Reinders, Wiebe Tolman, Herman Hijink, Piet Ramaker, Marinus Oogjes, Henk van Duuren, Derk Jan Altena, Joke Soer en Marinus Benning.

We rekenen weer op een eivol seizoen....

Tekst en foto's: Geesje en Gerrit Lambers.
Coördinatoren werkgroep nestkasten.

Een koolmees nestkastje ter bestrijding van de eikenprocessierups

Excursie Struunpad Koekangerveld

Peter Fleurke, Martha Deierkauf en ik volgden vorig jaar een cursus wilde planten en bezochten op 14 april 2018 het Struunpad in Koekangerveld. We vonden het zo bijzonder dat we dit gebied de leden van de Werkgroep Wilde Planten wilde laten zien.

Ten oosten van Koekangerveld lag een verwaarloosd bosje. Een nieuwe bewoner van het dorp vond dat er iets aan gedaan moest worden waar iedereen van kon genieten. Een landschapspark met voor ieder wat. Het bos werd voorzichtig uitgedund en beplant met stinzenplanten en andere wilde planten. Zo natuurlijk mogelijk. Tijdens onze wandeling kwamen we de man tegen die ooit met het plan begonnen was. Het zijn dus geen 'echte wilde planten', maar aangeplante planten, die op dat stuk land kunnen verwilderen. Voor ons groepje toch een stuk met planten die we konden determineren. We waren steeds verrast.

Vanuit het dorp loop je op een pad waar we eerst een paar witte kwikstaarten en een mus op het dak van een huis zagen. Meteen op het struunpad zagen we links en rechts diverse bloeiende planten.

Daslook, sterhyacinth, sleutelbloemen, de gele bostulp, witte bosanemoon, holwortel witte en rode, dan het bijzondere muskuskruid (zie foto), witte klaverzuring. Langs een vijver stonden kievitsbloemen. Bij een andere vijver dotterbloemen. Bij een spiraal waarlangs we naar boven liepen zagen we cipreswolfsmelk en heel veel vuurwantsen. Vervolgens liepen we langs een hele grote vijver met waterbekkens voor kinderen en in het zand was kleine zonedauw te zien en wat wolfsklauw.

En dan heb ik nog heel wat niet genoemd. Met de vogels, struiken en bomen kwamen we op 44 waarnemingen. Ik vergeet een heel stuk met gele anemonen.

Wat een mooi stukje natuur. Jammer dat het zo koud was. Peter Fleurke, Peter Sijkerman, Marijke Hagg, Rinie Termaat en Janny Leenheer

tekst en foto: Janny Leenheer

Werkgroep Paddenstoelen

Overijsselse Zwamdag

Op verzoek van de NMV (Nederlandse Mycologische Vereniging) heeft onze paddenstoelenwerkgroep, met name Baukje Reitsma en Lydia de Waard, geholpen met het organiseren van de jaarlijkse Overijsselse Zwamdag van de NMV. Het evenement vond plaats op 9 februari in De Koppel.

Marian Jagers en André Houter van de NMV zorgden voor de inhoudelijke organisatie. Bovendien had de vrouw van André een heerlijke paddenstoelensoep gemaakt voor bij de lunch.

De dag werd door onze voorzitter, Jacobien Dijkstra, geopend met een welkomstwoord en een kort inleidend praatje over de activiteiten van onze IVN-afdeling.

Er volgden een aantal zeer interessante lezingen die hieronder in willekeurige volgorde kort worden besproken.

Bos en bodemgezondheid

Spreker Roy Schuurman.

Roy heeft een eigen bedrijf, BosBalans. Hij helpt eigenaren meer waarde(n) te ontwikkelen in hun bos. BosBalans staat voor een duurzame ontwikkeling van bos met een langjarig perspectief, waarin economie en ecologie elkaar versterken.

Een gezond bos begint met een gezonde bodem. Niet alleen de chemische samenstelling van de bodem is van belang, maar minstens zo belangrijk is de biologische samenstelling van de bodem. De hoeveelheid bacteriën, schimmels en andere organismen is van belang om organisch afval af te breken in "hapklare" brokken voor de vegetatie. Het bos wordt bedreigd door stikstofdepositie, verdichting van de bodem door met te zwaar materieel de bossen in te gaan en door het teveel afvoeren van hout en takken, waardoor de bodem verarmd. Om de bosbodem te verbeteren moet de overheid maatregelen nemen om de stikstofdepositie te beperken. Als er hout gekapt wordt moet er niet gelijk een heel perceel plat worden gelegd, maar telkens een aantal bomen tussen de andere worden weggehaald. Het zware materieel moet over zogenaamde dunningspaden het bos ingaan en niet lukraak overal rijden. Andere maatregelen zijn: het top- en takhout met mate afvoeren, het bevorderen en aanplanten van meer verschillende soorten bomen en eventueel het kunstmatig toevoegen van mineralen, dit alles om het bodemleven te herstellen.

Nieuwsgierig naar paddenstoelen en schimmels

Spreker Annelies Jansen.

Annelies is vicevoorzitter van de NMV. De NMV organiseert excursies en bijeenkomsten door heel het land. Biedt leden de mogelijkheid om boeken en reagentia (voor microscopie) te kopen. Er worden cursussen aangeboden op het gebied van determinatie en microscopie.

Eiken in Nederland

Spreker Ronald Morsink.

In Nederland zijn de zomereik (*Quercus robur*), wintereik (*Quercus petraea*) en de Amerikaanse eik (*Quercus rubra*) de meest voorkomende soorten. Van nature komen alleen de zomer- en wintereik in Nederland voor. Slechts 5% van de in eikenbossen voorkomende eiken is wintereik. De eik is één van de dominante soorten in het West-Europese bos. De eerste zomereiken hebben zich 8000-9000 jaar geleden, na de laatste ijstijd in Nederland gevestigd. De eiken in het oosten van Nederland stammen af van eiken uit Italië, eiken in het westen komen oorspronkelijk uit Spanje. Waarschijnlijk bestonden er al eikenbossen 126.000-781.000 jaar geleden. Van de zomer- en wintereik zijn 423 organismen, zoals insecten, afhankelijk. Van de Amerikaanse eik slechts 12. Bij de zomer- en wintereik zijn 59 ectomycorrhizasymbionten bekend. Dit zijn schimmels die aan de buitenzijde van de haarwortels een samenwerkingsverband aangaan met de eik. De schimmel levert mineralen aan de boom, de boom levert suikers aan de schimmel. Bij de Amerikaanse eik zijn hiervan 41 soorten bekend. In een gemengd bos van beuken en eiken is de beuk dominant. Na een aantal jaren heeft de beuk alle eiken verdrongen en ontstaat een soort arm beukenbos.

Zwammen en korsten op een omgevallen eik

Spreker Marian Jagers.

Marian heeft een aantal maanden alles gevolgd wat op de eik groeide. De meeste soorten waren saprotroof, afbrekers van dood organisch materiaal. De aantallen en soorten die op deze "snoepwinkel" groeien zijn onder andere afhankelijk van: de boomsoort, het verteringsstadium van het organische materiaal, staat of ligt de stam, de vochtigheid, de dikte van de stam en/of takken en van de temperatuur. Marian vond 48 soorten, op de stam en grote takken, op de grond liggende afgebroken takken, takjes en bladeren bij de stam. Dit waren: 6 plaatjeszwammen, 2 cyphelloïden (hele kleine plaatjesloze plaatjeszwam), 11 korstzwammen, 9 buisjeszwammen, 4 trilzwammen, 9 ascomyceten, 6 slijmzwammen en 1 anamorfe.

Enkele macroscopische aspecten van mycena's

Spreker Laurens van Run.

Mycena is een geslacht dat behoort tot de plaatjeszwammen. Het geslacht omvat soorten met middelgrote tot kleine paddenstoelen. Ze hebben een kegel- tot klokvormige hoed met vaak een gevoerde, rechte rand, die bij het rijper worden niet naar binnen omkrult. De steel is dun en heeft geen manchet. Sommige soorten hebben melksapbuizen in de steel, waardoor er bij doorbreken een wit of rood sap naar buiten komt. Laurens geeft ons wat handvaten om deze uitgebreide groep te kunnen determineren: op grond van kleur en de manier waarop de lamellen aan de steel gehecht zijn, plaats en het substraat waarop ze staan. Hygrofaan verwijst naar de kleurverandering van paddenstoelweefsel (vooral het hoedoppervlak) als het water verliest of absorbeert, waardoor de hoed transparanter wordt wanneer hij nat is, en ondoorzichtig wanneer hij droog is. Met het identificeren van hygrofane soorten moet men zeer zorgvuldig zijn wanneer men de passende kleuren met foto's of beschrijvingen vergelijkt, omdat de kleur zeer snel na het plukken kan veranderen. Laurens presenteerde voor de microscopisten een door hem zelf geschreven Exel-file voor het snel doorrekenen van een aantal sporenmetingen.

Na een aantal huishoudelijke mededelingen en het in het zonnetje zetten van de sprekers sloot Marian Jagers deze zeer geslaagde dag, met bijna 40 deelnemers, af.

Tekst en foto: Lydia de Waard-Levöleger

Vrijwilliger van het jaar

Op woensdagavond 16 april is **Wiebe Tolman** te Olst op de jaarlijkse kapdag van Staatsbosbeheer uitgeroepen tot vrijwilliger van het jaar. Daarbij hoorde en wisseltrofee en een bos bloemen. Wiebe werd geprezen om zijn inzet op diverse terreinen betreffende landschapsonderhoud, voorlichting aan kinderen, initiatiefnemer bij diverse projecten, etc.

De redactie

Wiebe Tolman uit Hardenberg ontvangt hier de vrijwilligersprijs 2019 van Landschap Overijssel uit handen van Jacob van Olst, directeur van Landschap Overijssel

Agenda

Jeugd:

Woensdag 12 juni: thema Afval

Woensdag 26 juni: thema Eten uit de natuur

Dinsdag 23 juli: thema Waterdiertjes zoeken

Donderdag 15 augustus: thema Waterdiertjes zoeken

Volwassenen:

juni/juli: Stinzen/ Flora/ ad hoc excursies

Zaterdag 15 juni : Fietstocht Vechtdal

Zaterdag 6 juli : Wandeling Jodenbergje

Zondag 4 augustus: Engbertsdijksvenen

Vrijdag 30 augustus: Ledencontactavond/Nachtvlinderavond

Voor nadere informatie:

[www. ivnhardenberg.nl](http://www.ivnhardenberg.nl) of de najaarseditie 2018 van De Hommel

Welkom

Onze nieuwe IVN-leden:

Marijke Hagg, Radewijk
Dhr. en mevr. Kampjes, Lutten
Thirza Wesselink, Hardenberg

Werkgroep padden

Een bewogen paddenlente

Voor de padden begon dit jaar de lente al vroeg, maar zonder problemen, want de paddenwerkgroep was voorbereid. De schermen en tunnels waren gecontroleerd en de emmers geplaatst. Met dank aan de heren van het landschapsonderhoud die hier elk jaar voor zorgen.

Op 21 februari 2019 staken de eerste 13 padden samen met 3 jonge groene kikkertjes over en werden geteld en geregistreerd door Marinus Oogjes, onze paddencoördinator.

Met het aanhouden van het mooie warme weer, hield ook de trektocht van de padden aan. Elke nacht verlieten ze hun overwinterplaats in het bos en trokken rustig door de tunnels onder de Rheezerweg door naar de stroompjes en de poelen. Zo waren er in 2 weken tijd al ruim 130 dieren 's nachts overgestoken.

Hierna volgde een periode van kou en nachtvorst, en de padden bleven heerlijk slapen, maar zodra het warmer werd gingen ze weer vastberaden op pad. En niet alleen aan de Rheezerweg maar ook op andere plaatsen verlieten ze het bos op weg naar het water, om te paren en eitjes af te zetten.

Het begin van de echte lente op 20 maart jl. bracht helaas een trieste ochtend voor de paddenlopers. Aan de Willemsdijk waren er meer dan 50 dode padden en ook aan de Oldemeijerweg 51 dode dieren te betreuren.

Snelle hulp was noodzakelijk! Daarom trokken we er dezelfde avond om 22.00 uur op uit, voorzien van veiligheids-hesjes, hoofdlampen en emmer. En met succes.

In de nacht van 21 maart konden we in drie uur tijd, in de Oldemeijer 205 padden veilig naar het water overzetten. En aan de Willemsdijk 82 dieren redden. De meeste dieren waren als stelletje op pad, d.w.z. dat het vrouwtje het mannetje op de rug meedraagt.

Bij de Oldemeijerweg werd na overleg, door Staatsbosbeheer het verkeer de volgende dagen omgeleid, maar wel zo dat de waterplas bereikbaar bleef.

Aan de Willemsdijk werd een andere oplossing gezocht. Deze weg was eerder een zandpad en daarmee veilig over te steken voor de dieren. Maar met de komst van het asfalt en de tunnel, kwam ook meer en sneller verkeer die de dieren plat reden. Daarom werd besloten een ouderwets paddenscherm van 300 meter lang, 15 cm hoog en met 13 emmers te plaatsen.

De paddentrek

Met hulp van de heren landschapsonderhoud werd dit ondanks kou en wind met spoed aangelegd. Helaas werd het scherm ter hoogte van het ruiterspad meerdere malen vernield door vandalen, maar steeds kon het worden hersteld. En een week later konden ook hier paddenstelletjes veilig naar het water worden gebracht.

Dit alles ging niet onopgemerkt voorbij en op 30 maart werden we op onze ochtendronde langs de emmers gevolgd door Max de Krijger, fotograaf voor o.a. Landleven en de Stentor. Dit resulteerde op 3 april in een paginagroot krantenartikel met foto in de Stentor.

De registratie van de paddentrek is inmiddels afgesloten en op 7 april werden de emmers verwijderd. Op www.padden.nu kun je alle aantallen terugvinden bij onze werkgroep IVN Hardenberg.

We zijn blij te kunnen melden dat tijdens deze paddentrek van 2019 toch weer 744 dieren veilig aan de overzijde van de Rheezerweg zijn aangekomen. Ook aan de Willemsdijk hebben we totaal 150 dieren veilig naar het water gebracht. Op dit moment wordt er geluisterd of er nog knoflookpadden zitten in de waterpoelen. Hoewel niet in alle poelen, zijn we erg blij dat we ze in drie poelen hebben gehoord. Met dit blijde paddengeluid sluit ik af.

Met hartelijke paddengroet,

Tekst en foto's: Ada van der Linden.

Ochtendronde langs de emmers.

foto: Max de Krijger

Het vernielde scherm bij het ruiterspad

IVN jubilarissen

De jubilarissen

Een stukje van Bep Krol naar aanleiding van haar huldiging als jubilaris IVN:

“Eigenlijk zou ik het IVN moeten feliciteren en niet het IVN mij. Want om 25 jaar iemand te "binden" aan een vereniging vind ik een hele kunst. Maar wat wil je met zo'n actieve, bloeiende en boeiende club. Complimenten hoor!

Door al die jaren heen heb ik genoten van excursies, lezingen en cursussen. Ik vind het heerlijk om op pad te gaan met mensen, die je iets kunnen leren. En dan merk je: "Hoe meer je weet, hoe meer je gaat inzien hoe weinig je weet."

Toen mijn man Eelke met pensioen ging heeft hij ook met plezier meegedaan, totdat het helaas niet meer mogelijk was.

Enkele hoogtepunten in deze periode met als gids Wiebe Tolman of Cor te Velde waren bijvoorbeeld naar Engbertsdijkvenen om de blauwborst en de klapekster te zien met als toegift een vlucht kraanvogels. Prachtig.

Of naar het Borkumer Paradijs met z'n zingende nachtegallen en de bloeiende meidoorn. Of heel vroeg de baltsende korhoenders op de Sallandse Heuvelrug. Dat geluid vergeet je nooit meer.

Ook heel bijzonder een ochtend in de schuur van John Roeden, zittend op stobalen en luisteren naar een cd met vogelgeluiden in de muziek.

De paddenstoelen met hun toepasselijke namen, zoals koningsmantel of biefstukzwam.

Te veel om op te noemen.

Ik kan ook genieten van het wonder van het "gewone". Steeds weer sta ik verwonderd over de grootheid van onze Schepper".

Bep Krol

foto boomklever

Een stukje van Henny Arendshorst naar aanleiding van haar huldiging als jubilaris IVN:
"25 Jaar IVN-lid

Tijdens de jaarvergadering 2019 werden drie leden onder wie ondergetekende gehuldigd, omdat ze 25 jaar lid waren van het IVN. Op zich leuk, maar geen prestatie waarvoor je een ridderorde verdient.

Het was voor mij de eerste keer dat ik de jaarvergadering bijwoonde. Toch werd me gevraagd iets over de relatie tot het IVN op papier te zetten. Het IVN is voor mij en mijn vrouw het instituut dat via deskundige en enthousiaste mensen kennis der natuur doorgeeft en daardoor het leven van anderen verrijkt.

We fietsten jaren geleden in Collendoorn, toen we Wiebe Tolman en zijn vrouw zagen. "Wiebe, mogen we een eindje meefietsen, want waar jij bent is altijd wel iets bijzonders te zien." "Natuurlijk, ga maar mee." Wiebe was op zoek naar oranjetipjes en jawel, we zagen ze. Bij de pinksterbloemen langs de Jodenweg. Het was onze eerste kennismaking met deze mooie vlinder.

Het vorig jaar las ik een prachtig artikel in De Hommel: "Ik hou van dieren, behalve van ...wespen" van Ariane Kameran met een foto van Johan Poffers. Toevallig had een wespkenoningin beslag gelegd op een nestkast in een bosperceel bij ons zomerhuisje in de Needse Berg. In korte tijd hadden zij en haar werksters een ontzagwekkend en ingenieus onderkomen gecreëerd. Door het artikel werd onze interesse gewekt en onze angst getemperd.

Tijdens de jaarvergadering kwamen we in gesprek met Gerrit Lambers, coördinator Nestkasten. Hij vertelde ons dat de boomklever de opening van de nestkast vaak verkleint. Zo wordt het moeilijker voor de grijpgrage poten van de eekhoorn of de boommarter om bij de jonge vogels te komen. De foto's die ik gemaakt heb, laten dat zien.

Een ander lid van het IVN, Leni Houwing, meldde ons dat de holwortel op het landgoed Dickninge in De Wijk zo mooi bloeide. Toevallig hield het IVN uit Zwolle op een zondagmiddag daar een excursie die we konden volgen. De nabijgelegen Havixhorst liet zien dat de ooievaars een vast bestanddeel van De Wijk zijn geworden. Veertig jaar geleden was een ooievaar nog een bijzonderheid.

U ziet: het IVN houdt ons bezig".

Tekst en Foto's: Henny Arendshorst

bloeiende holwortels

Oproep

De Koppel vraagt vrijwilligers voor de weekenden: Al vanaf het ontstaan van De Koppel (2000) werken het IVN en De Koppel nauw samen. De vergaderzalen worden gebruikt voor vergaderingen en voor lezingen. In het verleden was er een aantal mensen die vanuit het IVN in de werkgroep beheer zat.

Dit is een werkgroep van De Koppel die bestaat uit gastvrouwen en -heren die in de weekenden De Koppel bemensen. Een leuke en afwisselende taak. Je bent altijd minimaal met z'n tweeën. Hierdoor is het ook mogelijk de taken te verdelen, zodat je kunt doen wat je leuk vindt. Dat kan zijn koffie en thee maken voor de bezoekers, een ijsje of een cadeautje uit de winkel afrekenen, een praatje maken met vakantiegangers, wandelaars, natuurliefhebbers en wat er zoal meer De Koppel aandoet. Het is dan leuk als je iets weet te vertellen over de historie van De Koppel en de doelstellingen, alsmede over wat er op dat moment te zien is, zoals exposities en natuurfoto's.

Wij zijn op zoek naar vrijwilligers voor de weekenden. Eenmaal in de 4 maanden wordt er een vergadering gepland. Hierin komen nieuwe zaken vanuit De Koppel aan de orde. Ook kan iedereen op deze avond zijn/haar ervaringen delen en met ideeën of vragen komen. Vervolgens worden de diensten in onderling overleg vastgesteld. Na afloop is er altijd ruimschoots tijd voor een hapje en een drankje.

Wil je meer weten of wil je je al meteen aanmelden? Neem dan telefonisch contact op met Immy van Huizen, tel. 0523-273388. Per mail kan ook: immy.vanhuizen@dekoppel.com.

het Koppelteam

Let op: ledenavond!

Op vrijdagavond 30 augustus, wordt de ledencontactavond gehouden bij De Bootsman. Tevens is er de nachtvlinderavond. De kosten van deze avond zijn € 5.00 per persoon, de avond begint om 20.00 uur. Adres: De Bootsman, Coevorderweg 19, 7737 PE Stegeren

Voor nadere informatie: secretariaat@ivnhardenberg.nl

Dé kindercamping van Nederland!

- ★ Elke dag animatie
- ★ 10 Sprookjesfiguren
- ★ ANWB Top Camping 2018
- ★ Binnenzwembad
- ★ Binnenspeeltuin
- ★ Voor kinderen t/m 10 jaar

Meer informatie op www.sprookjescamping.nl

IVNers stellen zich voor

Vandaag ga ik op bezoek bij Bert Jonkhans. Ik word vrolijk toegebluft door de hond en even later wandel ik met Bert door de fraaie tuin. Een waar vogelparadijsje met veel struiken en beschutte plekjes waar vele vogels op afkomen. Bert is op 7 januari 1969 in Hardenberg geboren. Hij is de jongste van het gezin en heeft 3 broers en een zus; een druk gezin waar het erg gezellig was. Hij heeft een heerlijke jeugd gehad en van kleins af aan stond de natuur centraal. Vader was een echt natuurliefhebber, ze keken samen veel natuurfilms en vader vertelde hoe mooi het daarbuiten was. Bert was ook altijd buiten, de natuur was een speel- en leerplaats voor alles wat maar bewoog, op de grond en in de lucht. Maar Bert moest naar school en er brak een andere tijd aan. Na de lagere school volgt hij de LTS en gaat hij verder leren. Inmiddels werkt hij al dertig jaar bij de Wavin. Ik verbaas mij inmiddels over de prachtige foto's aan de muur, twee flinke honden met in het midden een poesje geplet. Bert vertelt dat hij ooit begonnen is met een eigen fotostudio aan huis. Bert werd bekend en zijn kalenders en boekjes gingen de hele wereld over. Thuis speelden de huisdieren aandoenlijk de hoofdrol. Bert en Marjolein deden alles samen. Het was een intensieve periode maar Bert miste het buitenleven en ging op stap met de camera. Vlak naast de deur ligt het Vechtpark en daar krijg je heel wat vogels voor de camera. Hij wordt lid van het IVN en Bert gaat bij de vogelwerkgroep, die dan een doorstart maakt. Eens in de maand komen ze bij elkaar, maar trekken er regelmatig op uit om vogels te spotten. Inmiddels is Bert een hele goede natuurfotograaf geworden en iedere dag gaat Bert het bos in; hond, verrekijker en de camera gaan mee. Alle natuurgebieden in Hardenberg en omgeving komen aan de beurt. Bert is erg actief, want zo gaat hij ook met Jan en Henk op zoek naar nieuwe gebieden en ze hopen nieuwe soorten te vinden. Wanneer er tijd over is gaat Bert met Jan van de roofvogels mee. Dit zijn indrukwekkende vogels waar we nog niet alles van weten. Maar Jan weet er veel van te vertellen en ook hoe je met deze bijzondere vogels om moet gaan. Tijdens deze wandelingen maakt Bert heel wat foto's. Zo zag hij eens hoe een buizerd een watersnip uit de lucht plukte. En dat een andere buizerd een haas wilde grijpen, maar dat kraaien er zich mee bemoeiden, zodat de haas kon ontsnappen. Nederland heeft heel wat te bieden aan natuurgebieden vind Bert. Laatst is hij naar de Weerribben geweest. Het is er prachtig; hij zag vier roerdompen en een stel patrijzen. Maar wanneer je dichtbij vanuit je raam een visarend met een vis in zijn bek boven het Vechtpark ziet vliegen, dan kan je dat niet meer stuk. Wanneer we even pauzeren vraag ik naar de hobby's van Bert. Ze zitten samen tegenover mij, Bert en zijn hond. Zijn hobby's zijn allemaal gezonde buitenactiviteiten: hardlopen, heel veel fietsen en wandelen. En zo maakt Bert heel wat kilometers per jaar en dat allemaal in de natuur. Zijn telefoon registreert alle afgelegde kilometers. Wanneer ze samen op vakantie gaan zoeken ze echte rustgebieden op.

Neem nou de Waddeneilanden: ruimte, veel vogels en frisse zeelucht om lekker rond te struinen. Er valt nog genoeg te ontdekken. Bert vertelt dat hij tijd te kort komt en dat het is een uitdaging om werk en het buiten zijn goed te combineren. Hij zal zich nooit vervelen. Natuurfotografie heeft een belangrijke plaats ingenomen in zijn dagelijks bestaan, maar Bert vindt het ook belangrijk om anderen hiervan mee te laten genieten. Zo ontvangen wij regelmatig bijzondere mooie foto's voor in De Hommel van Bert. Ik vind het bijzonder om te horen van Bert hoe gepassioneerd hij is van de natuur in zijn directe omgeving en dat iedere dag weet vast te leggen met zijn camera, onder alle weersomstandigheden. Tenslotte vraag ik Bert of hij nog wat te wensen heeft. Bert heeft wel een wens voor ons allemaal: ga genieten van de natuur en verdiep je erin, probeer te ontdekken hoe alles werkt daarbuiten door veel te kijken en te luisteren. Je hoeft er niet altijd alleen op uit te trekken, daar kan de hond van Bert over mee blaffen.

Tekst en foto's: Jacqueline Slootweg

Buitengroetjes

Het gevecht is begonnen

Toen de lente nog geen echte lente was en er al warme dagen waren, stond alles op zijn kop. De koolmeesjes stortten zich al vechtend op de nestkastjes, de jaarlijkse wedstrijd was weer begonnen. Diep in mijn hart hoopte ik dat ze weer zouden vertrekken, het was te vroeg en de nachten zo koud, maar helaas de eerste eitjes zijn gelegd, zonder insecten zijn de kleintjes kansloos. We stappen weer wat vaker op de fiets en zien de bontgekleurde lammetjes met hun moeders in de wei, de Kievieten schieten tijdens hun vlucht heen en weer en in het water dobberen koppeltjes eenden. Ver voor de Pasen bloeien de pinksterbloemen. We fietsen verder door het bos en je ziet dat de meeste bomen het wel zullen redden na de droge zomer van vorig jaar. Enkele uitvallers zijn geveld door de storm en zijn voer voor de insecten. De groene specht is op zoek naar mieren en danst van de ene stam naar de andere. We hebben de fietsen tegen een struik gezet en luisteren naar de vogelgeluiden. We lopen een stukje verder, maar komen niets tegen, alleen een eekhoornfamilie springt behendig van tak naar tak en het kroost doet dapper mee. De lichtgroene bladeren vullen de kruinen van de bomen. Opvallend veel kraaien tetteren in de hoge bomen alsof ze werkoverleg hebben. Veel nesten zullen worden leeggeroofd door deze kraaien om hun jongen te voeden. Het valt niet mee voor de kleinste soorten vogels en dieren om hun kroost groot te brengen. Want tegen boommarters, eekhoorns en kraaien, allemaal sterkere soortgenoten, kunnen ze niet op. Nu is het echte voorjaar begonnen en we zullen zien of de jongen sterk en gezond het nest zullen verlaten en wanneer het eerste legsel mislukt dan beginnen ze gewoon opnieuw in het latere voorjaar. We verlaten het bos en er steekt een koude noordenwind op, dat is een nadeel van zo'n vroege lente, en de fietsen gaan weer even op stal, wachtend op de zomer die langzaam dichterbij komt.

Tekst en foto: Jacqueline Slootweg

De Dooze bij Kloosterhaar

De roos

Zij loopt uit, de verse scheuten groeien
Nieuwe dikke knoppen wachten op regen
De zon die warmer wordt doet ze bloeien
Wilde ongetemde of statige hoge met doornen
Diep rozerode kleuren lokken je met hun geuren
Je bent betoverd, het is de liefde van je leven

Jacqueline Slootweg

De pluim-es

De **pluim-es** (*Fraxinus ornus*) is in de 18e eeuw vanuit Zuid-Europa in onze streken terechtgekomen.

De schors van de stam is grijs en glad, de takken zijn bochtig met dicht gebladerte, de bladeren zijn tegenoverstaand en getand met 5 – 9 gesteelde blaadjes. De nerven aan de onderzijde zijn behaard. De bloemen zijn roomwit in geurige, dichte 15 cm. grote tuilen, verschijnen in mei, gelijk met de bladeren, maar dit jaar, door de warmte, bloeien ze weken eerder. De slanke gevleugelde vrucht is 15 – 25 mm. lang in dichte, hangende trossen.

De **pluim-es**, ook wel **manna-es** genoemd, wordt ruim 20 meter hoog. In Zuid-Europa wordt de boom soms afgetapt om de suikerhoudende stof die door de boom wordt afgescheiden. Als de kleverige, suikerachtige hars opdroogt is het een wittige, zoete eetbare stof. Vroeger dacht men dat dit het Bijbelse manna was, vandaar de naam. Om de mooie bloemen wordt ie ook wel **bloem-es** genoemd.

Er staan er meerdere in het parkje aan het eind van de Meteorolaan in het Hazenbos in Heemse.

Tekst en foto's: Herman Hijink

Column

Old cottage

Tijdens een treinreis naar Amsterdam kom ik in gesprek met een dame op leeftijd. Ze vertelt dat ze twee jaar geleden is verhuisd van een vrijstaand huis op het platte land naar een appartement in een dorp. Het huis beviel prima, maar de tuin met veel grind, tegelwerk en minimalistisch groen, was een verschrikking voor haar. Ze had gepiekerd en na veel onderzoek besloten om een old cottage tuin aan te leggen. Dat is een tuin met onder andere smalle paden langs weelderige borders, massa's bloeiende planten, water in de vorm van een vijver of waterornamenten en hier en daar vintage en brocante spullen. Ze had niet de ruimte om alle elementen tot zijn recht te laten komen, maar een weelderige tuin met enkel bloeiende planten was het wel geworden. "Mensen blijven altijd staan kijken als ze langs mijn tuin lopen. Ze vinden het prachtig of helemaal niets!" zegt ze lachend. "Het levert altijd gespreksstof op en de vlinders en vogels weten mijn tuin in alle jaargetijden te vinden. Zij blij en ik blij!" In Lelystad stapt ze uit met een hartelijke groet en een uitnodiging om haar tuin eens te komen bewonderen.

Tijdens de reis, en ook in de dagen er op volgend, spoken haar woorden 'Zij blij en ik blij!' door mijn hoofd. Op internet zoek ik informatie op over een old cottage tuin en het effect dat het heeft op bezoek van vogels, insecten, vlinders en bijen. Amper een week later spit ik mijn gazon om, breng hoogteverschil aan in de tuin, realiseer een vijvertje en struin, met een briefje in mijn hand, alle tuincentra af. Het is herfst en dan zijn de planten aanzienlijk goedkoper dan in het voorjaar. Mooi mee genomen, want ik blijf maar kopen. In een mum van tijd is de hele tuin vol met planten die vogels, insecten en vlinders aan trekken. De klimop, struikjes en bomen heb ik niet gesnoeid. De vijver voorzie ik regelmatig van vers water en de vogels zijn er vaste gast. Waar vroeger een verdwaalde mus te gast was komt hij nu met de gehele familie dagelijks langs. Ze zijn niet de enigen die mijn tuin weten te vinden en een heel scala van vogels komt zo nu en dan op bezoek. Ook de eerste vlinders zijn gesignaleerd. Mijn vrouw en ik genieten volop van de metamorfose van de tuin. Het is er weer levendig en dat dankzij een hoog bejaarde treinreizigerster met liefde voor de natuur.

Tekst en foto: Henk van Duuren

Tiny Forest in Sibculo

Nadat ze uitverkoren waren om op hun schoolplein een Tiny Forrest te planten, was het CNBS Windesheim uit Sibculo al wekenlang bezig met de voorbereidingen voor een heus speelbos, wat geplant zou worden op het grote schoolplein. Tegels moesten worden weggehaald, aarde en mest werden op de plek gekruid en een pad van zand tussen de bomen door werd aangelegd. Op vrijdag 22 maart was het dan zover. Het tegelpad naar de ingang van de school moest goed worden aangeveegd, want met onder je schoenen zorgt voor niet zo'n frisse geur in de klas en de burgermeester zou komen. Het was een spannend moment toen de wagens kwamen met de bomen, het schapenhek en heel veel scheppen om de bomen te planten, want "vele scheppen maken licht werk". De klassen werden in groepen verdeeld, zodat iedereen aan de beurt kwam om een paar bomen te planten. Onder deskundige leiding van 3 leden van het IVN Overijssel ontfermden de hogere groepen zich over de lagere groepen zodat alles op z'n plek kwam en ze goed hulp konden bieden. Ongeveer 18 soorten bomen werden er geplant, waaronder: de winter- en zomerlinde, meidoorn, zoete kers, aalbes, de berk, rode kornoelje en nog veel meer soorten. Er werd keihard door iedereen gewerkt. Bij de wisselingen van de groepen groeide de rij kaplaarzen bij de deur. Zulke zwarte handen en kleren hadden ze nog nooit gehad op school. En nu maar wachten dat het bos gaat groeien. En de stoeptegels.....die worden straks weer hergebruikt om nieuwe parkeerplaatsen te creëren.

Tekst en foto's: De redactie

Vlotjes voor de zwarte stern

Vrijdag 12 april

Om half negen melden de eerste werkgroepleden zich bij De Steenuil in het gemeentebosje. Vandaag een extra activiteit op het programma. Het is de bedoeling om de zwarte stern, bij de te verwachten terugkeer uit Afrika, aangenaam te verrassen. Voor zover dat kan dan....

Het aantal zwarte sterns dat in Nederland broedt is in de loop der jaren achteruit gegaan. Van de 10000-20000 broedparen rond 1900 waren er rond 2012 nog 1400 broedparen over. Sinds 2014 staat de zwarte stern op de rode lijst in Nederland.

Reden voor enige bezorgdheid dus en een gastvrije helpende hand.

Voor de werkgroep landschapsonderhoud betekende dat vanmorgen even wennen. Van het doorgaans droge werk, met beide benen stevig op de grond moest er omgeschakeld worden naar natte werkzaamheden op plaatsen met een onbekende diepgang.

3 leden van de werkgroep, laten we ze maar sternliefhebbers noemen, verzamelden bij de Steenuil de benodigde materialen. Vlotjes, "ankerstenen" en "ankertouw". Nog wat gereedschap in de aanhangwagen en dan naar de oever van de Vecht ter hoogte van de brug die genoemd is naar Willem Alexander, de man die juist vandaag verhinderd was om te helpen omdat hij naar de konings spelen in Lemmer moest.

Bij de brug was het vierde lid van de interim werkgroep al druk bezig zijn boot te water te laten.

Het grote experiment begon wat aarzelend en zoekend. De regisseur op de oever en drie man in de boot, roeiend met de riemen die ze hadden en zoekend naar de juiste tactiek. Koers houden was namelijk nogal een probleem.

Uiteindelijk, na het overboord stappen van 1 bemanningslid kwam de vaart er in en verliep het proces "vlotjes". Er werden 15 vlotjes te water gelaten en bekleed met dood riet en ander plantenmateriaal, bij gebrek aan het door de zwarte stern zo gewaardeerde krabbenscheer.

Vanaf nu dus elke dag even kijken vanaf de Willem Alexanderbrug of het experiment geslaagd is.

Tekst en foto's: Jaap Muilwijk

Beste stuurman aan de wal

Het bestuur

IVN HARDENBERG-GRAMSBERGEN
Instituut voor natuureducatie en duurzaamheid
(ingeschreven bij de Kamer van Koophandel onder nummer 40062389)

Samenstelling bestuur

Voorzitter/dagelijks bestuur	Jacobien Dijkstra
Vice-voorzitter/dagelijks bestuur	Jaap Muilwijk
Penningmeester/dagelijks bestuur	Bertil Haring
Algemeen bestuurslid	Julian Overweg
Algemeen bestuurslid	Ineke Rood-Opzitter
Algemeen bestuurslid	Dick de Waard
Algemeen bestuurslid	Vacant

e-mail: ledenadministratie@ivnhardenberg.nl
Ledenadministratie: Janny Leenheer

Redactieadres De Hommel: Markfluwerhof 2, 7694 DA Kloosterhaar
e-mail: dehommel@ivnhardenberg.nl

Afdelingssecretaresse: Baukje Reitsma
Correspondentieadres: Anerveenseweg 25, 7788 AG, Anerveen
Tel.nummer: 0524-562444
e-mailadres IVN afdeling: secretariaat@ivnhardenberg.nl
Website: www.ivnhardenberg.nl

Keep. Foto: Bert Stegeman

De Werkgroepen

Werkgroep Duurzaamheid	Miriam Gerrits
Werkgroep Groene Visite	Aart Bentsink
Werkgroep Kraam	Ineke Rood-Opzitter
Werkgroep Landschapsonderhoud	Wiebe Tolman
Werkgroep Nestkasten	Fam. Lambers
Werkgroep Padden/amfibieën	Marinus Oogjes
Werkgroep Paddenstoelen	Lydia de Waard-Levöleger
Werkgroep Planten	Peter Fleurke
Werkgroep Nachtvinders	Julian Overweg
Werkgroep Vogels	Julian Overweg
Contactpersoon Jeugd	Yolande v.d Aa

Verrassend
&
origineel

**ROEL
VANDENBIGGELAAR**

BLOEMEN & WONEN & CADEAUS

EUROPAWEG 21-23
7772 BN HARDENBERG
TELEFOON 0523-271400

www.fotoramahardenberg.nl

info@fotoramahardenberg.nl

A World Of Color
FOTORAMA

Adm. Helfrichstraat 35, Hardenberg-Tel.0523-260476

- * Afdrukken van alle digitale foto bestanden (via 5 minuten)
- * Pasfoto's
- * Foto van Foto(zonder beeld verlies!)
- * Omzetten van kleur naar zwart/wit en/of bruintoon.
- * Samenvoegen van verschillende foto's.
- * Restauratie
- * Foto's van dia's
- * Scannen van dia's en op CD of DVD zetten
- * Verwijderen van kleurzwamen, achtergronden of storende elementen.
- * Professioneel scannen van 6x6 en 6x4,5 negatieven
- * Scannen van kleinbeeld negatieven

SPECTOR

www.fotoramahardenberg.nl

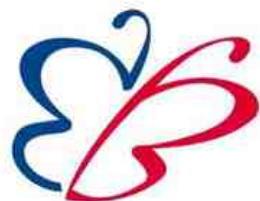
info@fotoramahardenberg.nl

Bakkerij Slatman

Bruchterweg 67
Hardenberg

Anerbeenseweg 34
Ane/Gramsbergen

**BAALDERBORG
GROEP**

lééf je leven

Kado & Ambacht

Streekproductenwinkel De Baander
Ontdek het gezellige winkeltje van
Hardenberg in het prachtige historische
pand met leuke gifts en (h)eerlijke
streekproducten en beleef de smaak
van vroeger!

De Baander, Krommesteeg 1
7772 AV, Hardenberg
Tel. 0523-273755
Facebook: streekproducten de baander

ProVOET

Voetsalon Lianne

Medisch en oncologisch
voetzorgverlener

Lianne Dijkstra
Orionlaan 8
7771 EK Hardenberg
0523-263025
www.voetsalonlianne.praktijkinfo.nl

VETOS

IN TOYOTA GESPECIALISEERD

Autobedrijf Gebr. Veurink
Rheezeweg 40a
7771 TG Hardenberg
0523-264456
www.autoveurink.nl

Hout voor de frisse dagen

Verkrijbaar bij onze vereniging!
Bel voor informatie en prijzen:
06-20009596.

Iedere natuurliefhebber is van harte welkom bij het IVN!

U ontvangt dan 4 x per jaar ons afdelingsblad "De Hommel" en 4 x per jaar het blad in kleur "Mens en Natuur" van het landelijke IVN.

U mag gratis meedoen aan alle excursies en andere IVN verenigingsactiviteiten en u kunt meedoen aan ons vrijwilligerswerk.

U ondersteunt onze vereniging met de volgende contributietarieven per jaar:

Voor leden € 24,00, huisgenoot-leden € 6,00, 3e uit één gezin € 3,00. Jeugdleden € 6,00, 2e uit één gezin € 3,00. Donateurs € 10,00.

Het lidmaatschapsjaar loopt vanaf 1 januari t/m 31 december. Opzeggingen vóór 15 november bij de ledenadministratie, die bijgehouden wordt door mevr. Janny Leenheer (adresgegevens zie vorige pagina). De contributie wordt jaarlijks per automatisch incasso geïnd. Het lidmaatschap begint zodra de door u getekende machtigingskaart door de ledenadministratie is ontvangen.

Ons IBAN bankrekeningnummer is: NL24 RABO 0384977006.